

Sygn. akt IV CSK 145/19

POSTANOWIENIE

Dnia 30 lipca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Monika Koba

w sprawie z powództwa W. Spółki z ograniczoną odpowiedzialnością
z siedzibą w P. (poprzednio w G.)

przeciwko P. N. i M. N.

o ustanowienie rozdzielności majątkowej małżeńskiej,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 30 lipca 2019 r.,

na skutek skargi kasacyjnej pozwanych

od wyroku Sądu Okręgowego w G.

z dnia 20 sierpnia 2018 r., sygn. akt II Ca (...),

1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

**2) zasądza od pozwanych solidarnie na rzecz powódki kwotę
360 (trzysta sześćdziesiąt) złotych tytułem zwrotu
kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 20 sierpnia 2018 r. Sąd Okręgowy w G. na skutek apelacji powódki W. spółki z ograniczoną odpowiedzialnością w G. zmienił wyrok Sądu Rejonowego w W. z dnia 13 marca 2018 r. w ten sposób, że ustanowił z dniem 1 września 2017 r. rozdzielność majątkową małżeńską w małżeństwie pozwanych M. N. oraz P. N..

Orzeczenie to zostało zaskarżone skargą kasacyjną przez pozwanych. Wnosząc o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazali, że w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne: „czy wierzycielowi jednego z małżonków przysługuje wynikające z art. 52 § 1a k.r.o. roszczenie o ustanowienie rozdzielności majątkowej w przypadku, gdy na dzień orzekania w sprawie ustanowienia rozdzielności majątkowej nie jest możliwe uzyskanie przez tegoż wierzyciela zaspokojenia po ustanowieniu rozdzielności i dokonaniu podziału majątku, a możliwe jest jedynie zabezpieczenie jego roszczenia na udziale powstałym po ustanowieniu rozdzielności majątkowej, względnie na udziale małżonka będącego dłużnikiem w jednym ze składników majątku wspólnego (np. poprzez ustanowienie hipoteki na udziale w nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego)”.

W ocenie skarżących skarga kasacyjna jest również oczywiście uzasadniona ponieważ Sąd Okręgowy wykroczył poza granice rozpoznania sprawy w postępowaniu apelacyjnym jako podstawę zmiany zaskarżonego wyroku wskazując naruszenie przez Sąd Rejonowy art. 243 k.p.c., podczas gdy przepis ten nie był objęty zarzutami apelacji. Ponadto pomimo braku przesłanek ustanowił rozdzielność majątkową pozwanych.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną powódka wniosła o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów postępowania kasacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest nadzwyczajnym środkiem zaskarżenia, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a mającymi swoje źródło w interesie publicznym. Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy

przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze kasacyjnej okoliczności uzasadniające jej przyjęcie do rozpoznania, a nie podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie. Cel wymagania określonego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. może być osiągnięty tylko przez powołanie i uzasadnienie istnienia przesłanek o charakterze publicznoprawnym, które będą mogły stanowić podstawę oceny skargi kasacyjnej pod kątem przyjęcia jej do rozpoznania.

W judykaturze Sądu Najwyższego utrwalił się pogląd, że wskazanie przyczyny określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. nakłada na skarżącego obowiązek przedstawienia zagadnienia o charakterze abstrakcyjnym wraz z argumentami prowadzącymi do rozbieżnych ocen prawnych, wykazania, że nie zostało ono rozstrzygnięte w dotychczasowym orzecznictwie, a wyjaśnienie go ma znaczenie nie tylko dla rozstrzygnięcia tej konkretnej sprawy, ale także innych podobnych spraw, przyczyniając się do rozwoju prawa (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11 i z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151).

Zagadnienie prawne sformułowane przez pozwanych nie spełnia wyżej sprecyzowanych w judykaturze Sądu Najwyższego wymagań. Skarżący w zasadzie ograniczyli się do sformułowania pytania, nie przeprowadzając żadnego pogłębionego wyводу prawnego dla wykazania, że ich wątpliwości stanowią istotne zagadnienie prawne wymagające zaangażowania Sądu Najwyższego.

Ponadto, zagadnienie przesłanek żądania ustanowienia rozdzielności majątkowej na wniosek wierzyciela zostało dostatecznie wyjaśnione w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 4 kwietnia 2014 r., II CSK 387/13, OSNC 2015 nr 4, poz. 46, z dnia 20 września 2018 r., IV CSK 303/17, nie publ. oraz postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 31 października 2018 r., V CSK 214/18, nie publ.). Stwierdzono, że regulacja ta jest reakcją na trudności związane z zawartym w art. 41 § 1 k.r.o. ograniczeniem możliwości

zaspokojenia z majątku wspólnego wierzycieli jednego z małżonków, wprowadzonym reformą prawa małżeńskiego, obowiązującą od dnia 20 stycznia 2005 r. i próbą wyważenia na nowo interesów małżonków oraz ich wierzycieli. Wskazano, że przesłankami ustanowienia rozdzielności majątkowej jest brak możliwości zaspokojenia wierzyciela z majątku osobistego dłużnika, majątku wspólnego małżonków jak również składników majątku wspólnego wymienionych w treści art. 41 § 2 k.r.o., a możliwe będzie zaspokojenie wierzyciela z udziału w majątku wspólnym małżonków, który przypadnie dłużnikowi. We wniosku nie przytoczono argumentacji przekonującej o potrzebie ponownego wypowiedzenia się przez Sąd Najwyższy w tym przedmiocie.

Jego analiza wskazuje, że skarżący nie prezentują w istocie zagadnienia prawnego lecz kwestionują istnienie przesłanek do stosowania art. 52 § 1a k.r.o. w okolicznościach sprawy. Nie respektują przy tym zasady, że zagadnienie prawne musi być sformułowane na bazie wiążącego Sąd Najwyższy stanu faktycznego sprawy (art. 398³ § 3 i 398¹³ § 2 k.p.c.). Z podstawy faktycznej rozstrzygnięcia nie wynika, by na dzień orzekania przez Sąd *meriti* o ustanowieniu rozdzielności majątkowej małżeńskiej nie było możliwe uzyskanie przez powódkę zaspokojenia po ustanowieniu rozdzielności i dokonaniu podziału majątku. W świetle motywów zaskarżonego rozstrzygnięcia zabezpieczenie roszczenia wierzyciela na udziale małżonka jest tylko jednym z instrumentów ułatwiającym powódce uzyskanie w przyszłości zaspokojenia jej wierzytelności. Sąd Okręgowy wyraźnie stwierdził, że dopiero w toku podziału majątku, będzie można ustalić rzeczywistą jego wartość, w tym wartość udziału przysługującego dłużnikowi. Skarżący nie wykazali w toku postępowania ani wartości nieruchomości wchodzącej w skład majątku wspólnego, ani wysokości pozostałej do spłaty wierzytelności banku zabezpieczonej hipoteką, co czyni zagadnienie prawne, oparte na założeniu, że nie jest możliwe uzyskanie przez wierzyciela zaspokojenia, oderwanym od stanu faktycznego sprawy.

Zgodnie z utrwalonym stanowiskiem Sądu Najwyższego przez oczywistą zasadność skargi kasacyjnej (art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.) należy rozumieć sytuację, w której skarga jest uzasadniona w sposób ewidentny, wskazując na rażące i poważne uchybienia zaskarżonego orzeczenia, które są możliwe do stwierdzenia

bez konieczności prowadzenia bardziej złożonych rozumowań. Jedynie w takim wypadku możliwa jest kontrola prawomocnego orzeczenia sądu drugiej instancji w postępowaniu kasacyjnym. Obciążenie go oczywistą i istotną wadą wskazuje, że usunięcie tego orzeczenia z obrotu leży w interesie publicznym – a tym samym, że może dojść do realizacji celu skargi kasacyjnej, jako nadzwyczajnego środka zaskarżenia (tak np. Sąd Najwyższy w postanowieniach z dnia 10 kwietnia 2013 r., III CSK 67/13, nie publ. i z dnia 29 września 2017 r., V CSK 162/17, nie publ.). Sytuacja taka w analizowanym przypadku nie występuje.

Po pierwsze, apelacja nie jest tak sformalizowanym środkiem zaskarżenia jak skarga kasacyjna, co oznacza, że zarzuty naruszenia prawa materialnego, jak i prawa procesowego nie muszą być przez stronę zgłoszone w ramach usystematyzowanych podstaw zaskarżenia i z powołaniem się na konkretny przepis prawa procesowego, czy materialnego, naruszony w toku postępowania lub w związku z subsumpcją (por. m.in. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008 nr 6, poz. 55 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 marca 2012 r., IV CSK 366/11, nie publ.). Ponadto, wbrew stanowisku skarżących, powódka nie tylko w apelacji zgłosiła zarzuty dotyczące błędnego przyjęcia przez Sąd pierwszej instancji, że nie wywiązała się ze spoczywającego na niej obowiązku uprawdopodobnienia przesłanek uzasadniających orzeczenie rozdzielenia majątkowej małżeńskiej (k. 74-84), ale wprost odniosła się do regulacji art. 243 k.p.c. (k. 77).

Po drugie, za oczywistą zasadnością skargi nie może przemawiać przyjęcie przez Sąd Okręgowy, że możliwość zabezpieczenia przez wierzyciela swojego roszczenia na udziale dłużnika w majątku wspólnym jest wystarczająca do uwzględnienia powództwa na podstawie art. 52 § 1a k.r.o. Niezależnie od uwag wyżej poczynionych, skarżący kwestię tę, czynią bowiem jednocześnie przedmiotem zagadnienia prawnego, wskazując że może być ona rozstrzygnięta na dwa różne sposoby. Tymczasem, nie jest możliwe jednoczesne wykazywanie, że w sprawie istnieje zagadnienie prawne dotyczące wykładni określonych przepisów prawa i że skarga oparta na naruszeniu tych przepisów jest oczywiście uzasadniona. Albo jest tak, że wykładnia danych przepisów jest prosta i w związku z tym, ich naruszenie jest oczywiste, albo tak, że wykładnia ta rodzi istotne

zagadnienie prawne, wobec czego naruszenie przepisów nie może być oczywiste (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 29 lipca 2015 r., I CSK 980/14, nie publ. i z dnia 26 listopada 2013 r., I UK 291/13, nie publ.).

Z przytoczonych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania, nie znajdując też okoliczności, które w ramach przedsądu jest obowiązany brać pod uwagę z urzędu.

O kosztach postępowania kasacyjnego Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 98 § 3, art. 99 w zw. z art. 391 § 1 w zw. z art. 398²¹ k.p.c. i § 10 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 4 ust. 1 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jedn. tekst: Dz. U. z 2018, poz. 265).